

**MINISTERUL CULTURII AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA DE MUZICĂ, TEATRU ȘI ARTE PLASTICE**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U: 784.087.684.131(048)(043.2)

NISTREANU ELENA

**CONTRIBUȚIA TENORULUI MIHAIL MUNTEAN
LA DEZVOLTAREA ARTEI VOCALE DE OPERĂ
ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

Specialitatea: 653.01 — Muzicologie

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată la catedra *Muzicologie și Compoziție* a Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Republica Moldova.

Conducători științifici: **Vladimir Axionov**, doctor habilitat, profesor universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice,

Svetlana Țircunova, doctor în studiul artelor, profesor universitar la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice.

Referenți oficiali:

1. **Dănilă Aurelian**, doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Științe a Moldovei;
2. **Buruian Anastasia**, doctor în muzică, conferențiar universitar, Academia de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca, Extensia Piatra Neamț, România.

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **Ghilaș Victor**, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM, președinte al CȘS;
2. **Bunea Diana**, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice, secretar științific al CȘS;
3. **Mironenco Elena**, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, profesor universitar, Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice, membru al CȘS;
4. **Melnic Victoria**, doctor în studiul artelor, profesor universitar, Academia de Muzică Teatru și Arte Plastice, membru al CȘS;
5. **Galaicu Violina**, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător, Institutul Patrimoniului Cultural al AȘM, membru al CȘS;
6. **Tetelea Margarita**, doctor în pedagogie, conferențiar universitar, Universitatea de Stat „Alecu Russo” din Bălți.

Susținerea va avea loc pe data de „13” iunie 2017, ora 11.00 în cadrul ședinței Consiliului Științific Specializat D 85.653.01 – 07 cu dreptul de a organiza susținerea tezelor de doctor în studiul artelor și culturologie din cadrul Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice, mun. Chișinău, str. A. Mateevici, 111, bl. 1, Sala Senatului.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Chișinău, str. A. Mateevici, 87), la Biblioteca Națională a Moldovei (Chișinău, str. 31 august 1989, 78A) și pe pagina web a CNAA al Republicii Moldova (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat la „12” mai 2017.

Secretar științific al Consiliului științific specializat:

Bunea Diana, doctor în studiul artelor, conferențiar universitar, AMTAP _____

Conducător științific:

Svetlana Țircunova, doctor în studiul artelor, profesor universitar, AMTAP _____

Autor:

Nistreanu Elena _____

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei abordate. Prin contribuția sa vastă și multilaterală la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova, tenorul Mihail Muntean (născut în 1943) impulsionează creația lirică națională, inițiază montarea unor opere din repertoriul universal, propagă arta vocală autohtonă în țară și străinătate, implică activ discipolii săi în spectacolele Teatrului de Operă și Balet „Maria Bieșu” (în continuare TNOB). Deși aportul maestrului este incomensurabil, activitatea sa nu a fost reflectată în profunzime, după cum s-ar fi cuvenit. Au existat doar recenzii, articole și schițe publicistice. Prezenta lucrare este prima cercetare complexă în știința muzicală autohtonă consacrată studierii rolului lui M. Muntean în evoluția artei vocale de operă din țara noastră prin implicarea lui în procesul consolidării TNOB. Sunt introduse în uzul științific rezultatele analizei operelor vest-europene (*Paiate* de R. Leoncavallo și *Bal mascat* de G. Verdi), ruse (*Evgheni Oneghin* și *Dama de pică* de P. Ceaikovski) și naționale (*Petru Rareș* de E. Caudella și *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld), examinate prin viziunea interpretativă originală a tenorului.

Descrierea situației în domeniul cercetării și identificarea problemelor de cercetare. Apariția lui M. Muntean pe scena lirică chișinăuiană a devenit un eveniment remarcabil în cultura muzicală a Republica Moldova, fapt reflectat în opinia muzicienilor și în ecourile presei. Dintre acestea menționăm astfel de publicații ca: *Онегина поют молодые*, *Опера на всю жизнь*, *Dama de pică* etc. În anul 1986, la Chișinău apare în trei limbi (română, rusă, engleză) lucrarea muzicologului G. Ludman *Mihail Muntean*, în care autoarea indică date biografice, roluri, analizează câteva dintre ele, enumeră turneele, invocă aprecierile partenerilor de scenă, ale presei republicane și străine, toate acestea vizând activitatea tenorului de până în anul 1986. Abia în anii 2013 și 2014, în legătură cu jubileul maestrului, i-au fost dedicate două ediții mai ample: *Mihail Muntean: o viață în lumea muzicii*, editată sub auspiciile Academiei de Științe a Moldovei, și volumul jubiliar *Mihail Muntean: O viață dedicată operei*, semnat de A. Dănilă și G. Cocearova. Nici lucrările menționate mai sus nu au epuizat problematica pe care o generează activitatea artistică a lui M. Muntean. Depistăm o disproporție între importanța activității sale și studierea insuficientă în literatura de profil a realizărilor artistice ale tenorului moldav de talie mondială. Din acest motiv **actualitatea** tezei date este condiționată de necesitatea eliminării unei lacune din muzicologia autohtonă, acest lucru fiind posibil prin examinarea multilaterală a aportului lui M. Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova.

Este evident faptul că în volumul unei cercetări nu poate fi elucidat întregul diapazon artistic în care se manifestă plener cântărețul. Prin urmare, în calitate de material al tezei au fost selectate doar câteva roluri centrale din operele compozitorilor vest-europeni, ruși și naționali.

La această alegere s-a recurs din următoarele considerente: M. Muntean, fiind tenorul de frunte al TNOB „Maria Bieșu”, include în palmaresul său acele partide vocale, stabilite în repertoriul teatrului potrivit strategiei artistice din anii 1970–1990, care se înscriu pe trei direcții stilistice ale operi: vest-europeană, rusă și națională. Din operele occidentale au fost selectate pentru analiză *Bal mascat* de G. Verdi și *Paiate* de R. Leoncavallo, din creațiile ruse — *Evgheni Oneghin* și *Dama de pică* de P. Ceaikovski, iar din lucrările naționale — *Petru Rareș* de E. Caudella și *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld.

Pentru a argumenta alegerea noastră și atenția acordată anume acestor opere, vom invoca următoarele motive. Lirica italiană ocupă un loc deosebit în repertoriul oricărui vocalist, deoarece stă la baza dezvoltării tehnicii *belcanto*. Autoarea prezentei teze a cercetat doar operele *Bal mascat* și *Paiate*, roluri pe care M. Muntean le interpretează până în prezent, pentru a putea realiza o analiză bazată pe propriile observații în urma vizionării acestor spectacole. Selecția a fost influențată și de conștientizarea diversității operelor din punctul de vedere al stilului lor componistic (romantism, verism) și al imaginilor artistice. Rolul lui Riccardo (*Bal mascat*) este unul specific deoarece chipul artistic al eroului principal se dezvoltă preponderent în duete și ansambluri. Din acest considerent, a fost evitat de mulți tenori și este reflectat insuficient în literatura de specialitate. Cel de-al doilea personaj din opera italiană este Canio (*Paiate*), a cărui interpretare pe scenele din Marea Britanie în 2004 i-a adus maestrului aprecierea (făcută în presa engleză) de „cel mai bun Canio al Europei”. Acest lucru ne-a inspirat să cercetăm resorturile rolului, pe care M. Muntean le înglobează într-o întrebare: „Cine suntem noi — oameni, paiate?”

Din vasta creație a lui P. Ceaikovski, în vizorul nostru s-au situat două opere ai căror eroi principali au caractere diametral opuse. Posedând un timbru lirico-dramatic, M. Muntean realizează plastic atât pe liricul poet Lenski, cât și pe dramaticul Gherman. În partida vocală centrală din opera *Dama de pică*, una dintre cele mai complexe și dificile, M. Muntean a avut posibilitatea de a-și dezvolta desăvârșit măiestria, iar interpretarea rolului tânărului poet din opera *Evgheni Oneghin* a devenit o mostră artistică ce a servit drept exemplu pentru succesorii săi.

Lirica operistică națională este ilustrată de partidele titulare din operele *Petru Rareș* de E. Caudella și *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld. Din cele trei roluri naționale din palmaresul tenorului (la cele menționate se adaugă și partida lui Șuțake din opera *Glira* de Gh. Neaga), ne putem referi doar la primele două, dat fiind că partitura operi *Glira* nu s-a păstrat.

Reieșind din cele expuse, a fost stabilit **scopul principal al tezei** care constă în evaluarea contribuției lui M. Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova pe baza analizei partidelor vocale centrale din lucrările lirice ale compozitorilor vest-europeni, ruși și autohtoni, realizate de tenor. Unele din ele au fost interpretate în premieră pe scena TNOB. În vederea realizării acestui scop sunt formulate următoarele **obiective**:

1. stabilirea bazei metodologice, care reprezintă punctul de pornire și de documentare în cercetarea științifică a aportului lui M. Muntean la evoluția artei vocale de operă din Republica Moldova;

2. analiza complexă a partidelor vocale reprezentative din repertoriul tenorului, format din creații lirice și aparținând diverselor școli componistice, întru configurarea particularităților stilului interpretativ al cântărețului și actorului M. Muntean;

3. relevarea dificultăților interpretative și a problemelor tehnice în partidele vocale din operele analizate, precum și a modalităților de depășire a lor, implementate de M. Muntean;

4. determinarea profilului artistic al cântărețului în calitate de promotor al artei lirice;

5. evidențierea impulsului dat de către M. Muntean procesului de îmbogățire a repertoriului de operă al teatrului autohton, prin prima interpretare a multor roluri din operele universale și naționale;

6. determinarea influenței măiestriei interpretative a lui M. Muntean asupra promovării creației de operă în Republica Moldova;

7. evaluarea contribuției artistului la crearea imaginii cultural-artistice a țării noastre peste hotarele ei.

Scopul și obiectivele tezei au determinat **metodologia cercetării științifice** care se bazează pe examinarea muzicologică complexă și stilistico-interpretativă, având un caracter sintetic, a celor mai reprezentative partide centrale din repertoriul de operă a lui M. Muntean. În procesul de elaborare a tezei, au fost aplicate următoarele *metode de cercetare*:

- *metoda analitică*, a stat la baza examinării muzicologice complexe a partidelor vocale, vizate în teză, din punct de vedere componistic și interpretativ;

- *metoda istorică*, a permis atât observarea evoluției genului de operă pe parcursul secolelor, cât și a artei interpretative a lui M. Muntean pe parcursul carierei sale artistice;

- *metoda deductivă și inductivă* ne-a oferit suportul necesar la formularea unor concluzii și generalizări pe marginea analizei muzicologice a partidelor vocale din palmaresul lui M. Muntean;

- *metoda comparativă*, a facilitat acțiunea de reliefarea a afinităților și deosebirilor artei interpretative a lui M. Muntean în partidele centrale analizate în teză.

Se recurge și la metode din domeniul teoriei literaturii, îmbinate cu examinări muzicologice de tip istorico-analitic. În lucrare sunt folosite, de asemenea, noțiuni și principii metodologice fundamentale din *teoria și metodica cântului*.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării este determinată de studierea complexă a activității artistice a lui M. Muntean. Cercetarea aduce în circuitul științific un material amplu ce vizează repertoriul interpretului, parteneri, dirijori, regizori, cu care a colaborat în turneele

întreprinse, mărturii documentare și extrase din publicații periodice. Caracterul inedit al tezei este asigurat de mai multe elemente ale conținutului ei: sunt depistate și analizate dificultățile interpretative și problemele tehnice în operele interpretate de M. Muntean, precum și soluțiile vocale implementate de el pentru depășirea acestora; pentru prima dată în muzicologia autohtonă se cercetează detaliat rolul interpretului M. Muntean în promovarea creației de operă; este sistematizată într-un tabel cronologic lista rolurilor în care protagonistul tezei s-a produs pe parcursul carierei sale.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în argumentarea teoretică a aportului cântărețului Mihail Muntean la evoluția artei vocale de operă, argumentare ce oferă, la rândul său, instrumentarul necesar în aprecierea valorii acestei contribuții și ponderii ei în cultura muzicală națională, toate acestea în vederea utilizării rezultatelor obținute atât în muzicologia autohtonă, cât și în procesul de învățământ artistic din Republica Moldova.

Semnificația teoretică a tezei constă în îmbinarea aspectelor teoretice și practice de cercetare muzicologică, vizând repertoriul lui M. Muntean și aportul lui la promovarea creației lirice în Republica Moldova. Prin sinteza unor valoroase cercetări, observații și concluzii, prezenta lucrare contribuie la îmbogățirea și aprofundarea datelor științifice privind arta vocală, prin elucidarea stilului interpretativ al tenorului, a particularităților tehnicii cântului, a recomandărilor metodice în depășirea problemelor vocale. Teza poate servi drept bază pentru cercetările științifice ulterioare în domeniul artei cântului.

Valoarea aplicativă a lucrării. Cercetarea poate fi utilizată ca sursă metodică complementară la studierea genului de operă în clasa de *Canto academic*. De asemenea, ea poate servi drept material didactic la disciplinele *Practica pedagogică vocală*, *Istoria și teoria artei interpretative*, *Clasa de operă* în cadrul instituțiilor speciale de învățământ artistic. Materialele tezei pot avea și un caracter aplicativ în activitatea vocaliștilor și în cea a profesorilor de canto, pot servi ca suport în investigațiile viitoare în domeniul artei interpretative.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere:

1. Îmbinarea tradițiilor interpretative de diferită geneză în creația lui M. Muntean: pe de o parte — cultura vocală populară moștenită de la familia sa (interpretarea pieselor populare și a romanțelor), și, pe de alta — tradițiile academice însușite în procesul de studiu la *Institutul de Arte „Gavriil Musicescu”* din Chișinău (clasa marelui tenor și dascăl N. Diducenco), dar mai cu seamă în timpul stagiului în citadela culturii vocale — teatrul milanez *La Scala* (clasa renumitei cântărețe Gina Cigna).

2. Contribuția substanțială a lui Mihail Muntean la promovarea artei vocale de operă, la îmbogățirea repertoriului liric prin interpretarea în premieră a rolurilor centrale din următoarele opere: *Aleko* de S. Rahmaninov, *Vrăjitoarea* de P. Ceaikovski, *Norma* de V. Bellini, *Turandot* de

G. Puccini, *Forța destinului* de G. Verdi, *Adriana Lecouvreur* de G. Cilea, *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld, *Petru Rareș* de E. Caudella etc.

3. Influența activității artistice a lui M. Muntean asupra dezvoltării tradiției componistice din Republica Moldova. Un șir de compozitori autohtoni se orientează în mod special spre potențialul vocal al tenorului. Reieșind din problematica tezei date, este foarte important faptul că una dintre operele naționale (*Serghei Lazo* de D. Gherșfeld) a fost scrisă special pentru posibilitățile vocale ale acestui cântăreț, care a și interpretat rolul principal. Pentru vocea lui au creat lucrări vocal-simfonice V. Zagorschi, E. Lazarev, Z. Tkaci, creații de cameră — V. Rotaru, A. Sokireanski, Gh. Mustea, E. Doga.

4. Existența unor trăsături individuale ale stilului interpretativ al lui M. Muntean (trăsături identificate în baza analizei exemplurilor audio) în mod special evidențiindu-se timbrul său natural și inconfundabil. Maestrul posedă un material sonor extraordinar ca emotivitate, nuanță timbrală, bogăție a componentelor armonice, ceea ce determină particularitățile estetice și acustice distincte ale vocii acestei personalități artistice. Nu mai puțin importantă este maniera individuală a exprimării logice și sugestive a frazelor muzicale, cu evidențierea cuvintelor importante atât din punct de vedere literar, cât și muzical. Tenorul posedă o frazare muzicală rafinată și elevată, etalându-și cu un artistism deosebit măiestria vocală.

Implementarea rezultatelor științifice: Materialele tezei au fost implementate în activitatea pedagogică a autoarei la catedra *Canto academic* a AMTAP. Au fost prezentate mai multe comunicări la conferințe științifice naționale și internaționale organizate de Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (*Învățământul artistic — dimensiuni culturale*: 10.04.2009, 30.04.2010, 15.04.2011, 04.05.2012, 22.04.2016; *Creația muzicală din Republica Moldova: realități și perspective*: 28.10.2011, 27.04.2012), dar și la ședințele Seminarului metodologic din cadrul AMTAP (*Probleme metodico-didactice în învățământul artistic superior*: 26.03.2010, 17.03.2011, 18.03.2016). O parte din ideile și rezultatele cercetărilor tezei de doctor și-au găsit reflectarea în 10 lucrări științifice publicate.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza de doctor a fost elaborată conform planului de cercetare științifică la Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice. Ea a fost discutată la ședința catedrei *Muzicologie și compoziție* în data de 25.06.2016 și examinată de Seminarul Științific de Profil de la AMTAP, specialitatea 653.01 — Muzicologie în ședința din 18.10.2016, fiind recomandată spre susținere.

Publicațiile la tema lucrării. Rezultatele cercetării au fost elucidate în 10 publicații științifice, dintre care 7 — în reviste naționale de profil aprobate de CNAA; unul a fost inclus în culegerea *Mihail Muntean: o viață în lumea muzicii*; altul a fost prezentat în cadrul Internet-conferinței internaționale a Academiei de Muzică *Gnesin* din Federația Rusă *Музыкальная*

наука на постсоветском пространстве – 2011; iar cel de-al treilea a fost publicat în revista AMTAP *Învățământul artistic — dimensiuni culturale: Rezumatele lucrărilor: Materialele conferinței științifice internaționale – 2016*, cu volum total de 5,3 c.a.

Volumul și structura tezei. Prezenta teză are un volum de 150 de pagini — text de bază, care cuprinde: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 272 de titluri în limbile română, engleză, franceză, italiană, spaniolă, germană, rusă și ucraineană, 7 anexe, care cuprind *Note explicative* (structurate pe capitole), ce conțin scheme ale formelor muzicale din unele numere solistice, dar și relatarea unor aspecte generalizatoare ale tezei; sunt incluse *Exemple muzicale* (48 la număr), care au stat la baza analizei muzicologice a partidelor vocale; precum și un *Glosar* cu termeni vocali folosiți în cercetare. Prezentăm de asemenea și *Portretul de creație al lui M. Muntean*, realizat în urma cercetării surselor documentare arhivistice. Urmează un șir de *Secvențe din spectacole* cu cele mai reprezentative scene, în care tenorul M. Muntean apare alături de mai multe soliste ale TNOB. Anexele includ și compartimentul *Înregistrări audio*, care au fost utile în aprecierea manierei interpretative a lui M. Muntean în rolurile centrale din operele analizate, dar și a colegilor de scenă în aceleași roluri. Anexa se încheie cu un *Tabel*, care evocă totalitatea rolurilor interpretate de M. Muntean, de la debut și până la sfârșitul anului 2015.

Cuvinte-cheie: Mihail Muntean, tenor, *belcanto*, operă, rol central, *Bal mascat, Paiate, Evgheni Oneghin, Dama de pică, Petru Rareș, Serghei Lazo*, dificultăți tehnice vocale, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt conturate limitele generale ale prezentului studiu, cu descrierea actualității și importanței temei abordate. De asemenea, sunt expuse scopul și obiectivele tezei, principiile și metodele de cercetare aplicate în tratarea subiectului; este reliefată noutatea și originalitatea științifică a rezultatelor obținute, precum și problema științifică soluționată; sunt conturate importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării; este menționată aprobarea rezultatelor cercetării și este prezentat sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul 1, intitulat *Rolul artei interpretative a lui Mihail Muntean în dezvoltarea culturii muzicale naționale: coordonate ale cercetării*, este consacrat analizei aprofundate a surselor bibliografice care dezvăluie gradul de cunoaștere a problemei abordate până în prezent. În acest sens, au fost cercetate lucrări științifice publicate atât în țară, de către muzicologi, istorici, biografi autohtoni, cât și cele elaborate de către cercetătorii de peste hotare. O atenție sporită a fost acordată publicațiilor recente.

Materialele acestui capitol sunt structurate în trei subcapitole, în care se examinează lucrări ce vizează activitatea tenorului M. Muntean, literatura consacrată metodicii de predare a cântului și cercetările dedicate genului de operă.

Subcapitolul 1. 1., *Baza metodologică a cercetării activității artistice a tenorului Mihail Muntean*, prezintă instrumentarul metodologic în cercetarea activității artistice a tenorului și cuprinde atât analiza articolelor din culegerile științifice, cât și analiza celor din presa națională și internațională. Sunt amintiți autorii care au abordat în publicațiile lor personalitatea lui M. Muntean: Z. Stolear, Iu. Țibulschi, E. Abramova, G. Ludman, L. Doroș, S. Benghelsdorf, G. Cocearova, R. Iuncu, V. Malicova, A. Prihodco, V. Țesliuc, S. Vladâca, R. Homenco, S. Bogdănaș, V. Dașevski, A. Matusевичi, L. Negru, N. Roibu, C. Știrbu etc.

O latură importantă în valorificarea imaginii artistice a lui M. Muntean în calitate de vocalist o alcătuiesc numeroasele înregistrări audio a interpretărilor sale. Acestea sunt fragmente din creații lirice cum ar fi operele lui G. Verdi: *Aida* — Romanța lui Radames, *Forța destinului* — Recitativul și Romanța lui Alvaro, *Bal mascat* — Recitativul și Romanța lui Riccardo, precum și renumitele arii din operele *Elixirul dragostei* de G. Donizetti — *Una furtiva lagrima*, două arii din *Turandot* de G. Puccini — *Nessun dorma* și *Non piangere, Liù*, faimoasa aria a lui Cavaradossi din *Tosca* de G. Puccini — *E lucevan le stelle*, *Evgheni Oneghin* de P. Ceaikovski — *Я люблю вас* etc. În fondurile radiodifuziunii naționale putem audia nu doar lieduri și cântece napolitane de diverși compozitori în interpretarea lui M. Muntean, dar și înregistrări ale operelor complete. Un alt aspect valoros în crearea condițiilor de cercetare comparativă este însumarea resurselor din internet, ce vizează interpretarea unor fragmente din operele investigate, atât în tratarea lui M. Muntean, cât și în cea a tenorilor din Republica Moldova: A. Arcea, V. Mironov, S. Pilipețchi, I. Timofti și I. Țurcan, care au drept scop crearea unui tablou panoramic al diverselor maniere de interpretare a rolurilor vizate în teză.

Cele relatate în acest capitol vin în confirmarea faptului că artistul M. Muntean desfășoară o activitate prodigioasă și diversă, cu contribuții marcante pentru viața culturală a R. Moldova. Rolul lui primordial în promovarea artei lirice este cel de interpret, care a susținut spectacole pe diverse scene, atât naționale cât și internaționale, fiind înalt apreciat de critici muzicali, oameni de cultură și știință din toate colțurile lumii. Dar și latura pedagogică este foarte importantă în continuitatea evoluției artei vocale în Republica Moldova, M. Muntean reușind să păstreze, să dezvolte și să elaboreze noi metode în predarea cântului.

În subcapitolul 1. 2. *Arta și știința cântului* sunt concentrate ideile metodico-științifice incluse în volumele care dezvăluie problematica procesului de impostare a vocii și a tehnicii vocale. Aici sunt abordate lucrări semnate de autori români și străini: L. Câmpeanu, E. Cernei, P. Ciochină, O. Cristescu, G. Niculescu-Basu, I. N. Pop, A. Severin, R. Husson; precum și cele

apărute în Rusia: A. Varlamov, I. Nazarenko, V. Iușmanov etc., în care sunt expuse tehnici și metodici vocale ce sunt frecvent utilizate în clasa de canto a lui M. Muntean. Studiarea lucrărilor dedicate problemelor de cânt și metoda predării lui permit să afirmăm că ele abordează totalitatea particularităților vocii umane ca instrument viu, diferențele timbrale între categoriile de voci, particularitățile impostării vocale, specificitățile respirației, ceea ce i-a oferit lui M. Muntean posibilitatea utilizării acestor principii în activitatea sa interpretativă, și în practica pedagogică.

Subcapitolul 1. 3., care vizează *Problematica genului de operă*, cuprinde cercetări din trei domenii științifice: primul face parte din literatura științifico-informativă (enciclopedii, dicționare, ghiduri). Menționăm așa autori ca D. Bughici, G. Constantinescu, Gh. Firca, Gh. Merișescu, I. Sava, I. Ștefănescu, Stanley Sadie, A. Kandinski, E. Orlova T. Livanova, K. Rozenșild, E. Țodokov, Iu. Keldiș ș. a.

Al doilea domeniu cuprinde monografiile despre diverși compozitori, ale căror creații sunt vizate în teza actuală. Menționăm lucrările următorilor autori: L. Solovțova, G. Toradze, N. Vladikina-Bacinskaia, V. Meyerhold, N. Tumanina N. Sebov, Z. Stolear, I. Maftai, E. Mironenco, E. Vdovina, G. Marchesi ș. a.

Și cel de-al treilea domeniu este reprezentat de lucrările care abordează problemele teoretice ale operei. Aceste aspecte sunt reflectate în volumele lui: M. Cosma, A. Dănilă C. Tuchilă, V. Șeican, B. Asafiev, A. Gozenpud, B. Iarustovski, M. Druskin, G. Kuleșova M. Gheilig, V. Ferman, A. Hohlovkina, B. Pokrovski ș. a.

Astfel, abordarea metodologică presupune extinderea și consolidarea bazei teoretice și practice de studiere a contribuției tenorului M. Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă.

Concluzii la capitolul 1:

Analiza literaturii de specialitate la tema prezentei teze permite să afirmăm următoarele:

1. Artistul Mihail Muntean a fost și continuă să fie **în vizorul presei naționale și internaționale**. Creația artistică a acestui renumit tenor a constituit un obiect de cercetare muzicologică, în studii ce conțin date biografice, informații despre premierele lirice, despre turneele în diverse țări, recenzii la spectacole și la rolurile realizate de M. Muntean etc. Acestea sunt completate în teza de față prin materiale nepublicate, cercetate și anexate sub formă de tabel cronologic, care accentuează importanța prestațiilor lirice în activitatea lui artistică. Însușind informațiile analizate, se conturează o imagine complexă a figurii notorii a lui Mihail Muntean — personalitate artistică de mare valoare, care a impulsionat dezvoltarea multilaterală a vieții artistice și pedagogice din Republica Moldova.

2. În urma analizei bazei metodologice în **domeniul predării cântului** am conchis că modul în care M. Muntean abordează procesul de lucru asupra vocii, respirației, dezvoltării

ambitusului, asupra tuturor dificultăților din procesul fonator este unul solid și întemeiat pe idei științifice viabile din sfera artei vocale. Metodele de predare a cântului sunt cercetate de autori care au tratat teorii de impostare a vocii, de formare a sunetului, de clasificare a vocilor după diapazon, de studiere a respirației corecte, de dezvoltare a rezistenței vocale etc. Cercetarea acestui complex de lucrări elucidează principiile în baza cărora M. Muntean prelucrează propriul aparat fonator și transmite aceste cunoștințe studenților săi.

3. **Genul de operă**, domeniu complex, democratic și totodată contradictoriu al artei, s-a bucurat de o atenție deosebită din partea criticilor muzicali pe parcursul multor secole. Muzicologii, dar și regizorii de teatru abordează diverse aspecte: analiza unor opere concrete, investigarea genurilor și a formelor de operă, urmărirea căii istorice a operei din diferite țări și epoci, expunerea conceptelor regizorale generale și particulare. Cunoașterea acestor laturi științifice permite să sesizăm preferințele lirice ale artistului în alegerea repertoriului.

Considerăm că cele relatate mai sus sunt în măsură să ne convingă de necesitatea continuării cercetărilor privind arta vocală și dezvoltarea ei grație activității tenorului M. Muntean, totodată, aceste considerente proiectează noi fascicule de lumină asupra artei vocale din Republica Moldova.

În **capitolul 2** al tezei, intitulat *Manifestările lirice ale lui Mihail Muntean în opera vest-europeană*, sunt cercetate evoluările lui M. Muntean în roluri din opera vest-europeană. Tenor lirico-dramatic, cu voce de un diapazon larg, M. Muntean are la activ un număr mare de întrupări scenice ale unor cunoscute personaje din repertoriul operistic universal. Or, este evident că artistul preferă opera vest-europeană, și, în special, pe cea italiană, lucru firesc, dacă gândim că Italia este patria operei, spațiul în care tehnica interpretării vocale, cunoscută ca *belcanto*, a fost ridicată la rang de ideal. Eroul care l-a însoțit pe parcursul întregii sale cariere este Canio din opera *Paiate* de R. Leoncavallo (pe care l-a interpretat de 117 ori). Un alt rol mult îndrăgit de Mihail Muntean este și Cavaradossi din opera *Tosca* de G. Puccini (maestrul a interpretat această partidă de 72 de ori). Locotenentul de marină americană Pinkerton din opera *Madama Butterfly* de G. Puccini, a fost realizat de M. Muntean de 71 de ori. Partida centrală din opera *Trubadurul* de G. Verdi i-a fost foarte apropiată după spirit: M. Muntean crează chipul lui Manrico de 69 de ori. Nobilul Riccardo din opera *Bal mascat* de G. Verdi se numără și el printre favoriții renumitului tenor în, opera respectivă însumând la această oră 60 de reprezentații. Pe curajosul Radames din opera *Aida* de G. Verdi, M. Muntean l-a interpretat de 50 ori, pe Pollion din opera *Norma* de V. Bellini — de 49 de ori, pe tânărul țăran Turiddu din opera veristă *Cavalleria rusticana* de P. Mascagni — de 41 de ori, pe prințul Calaf din opera *Turandot* de G. Puccini — de 38 de ori. O pasiune aparte manifestă artistul pentru rolul lui Alvaro din opera *Forța destinului* de G. Verdi, evoluând în această partidă de 34 de ori. Partida lui Alfredo din

opera *Traviata* de G. Verdi, M. Muntean o cântă în 19 spectacole, a tânărului ofițer Ismaele din opera *Nabucco* de G. Verdi — 14 reprezentații. Gelosul Otello din opera omonimă de G. Verdi a intrat ultimul în repertoriul lui M. Muntean și este transpus scenic de 6 ori. Din repertoriul operei franceze cel mai longeviv a fost Jose din opera *Carmen* de G. Bizet, care a cunoscut 24 de interpretări. Încă două mostre ale operei franceze au fost montate cu contribuția lui M. Muntean de, relativ, mai puține ori. Este vorba de opera *Samson și Dalila* de C. Saint-Saëns — rolul lui Samson, pe care îl interpretează de 5 ori, și de opera *Faust* de Ch. Gounod — partida lui Faust tenorul o realizează de 4 ori. Don Carlos din opera omonimă de G. Verdi a fost prezentat pe scena TNOB de M. Muntean doar de 2 ori, fapt care nu i-a permis interpretului să se manifeste plenar în această creație.

Din vastul repertoriu occidental tenorul s-a simțit mereu extrem de atras de partida lui Riccardo din opera *Bal mascat*, pe care a însușit-o încă în perioada stagiului de perfecționare în Italia. Gelosul Canio din opera *Paiate* de R. Leoncavallo reprezintă pentru M. Muntean un chip complex pe care îl recrează de nenumărate ori de-a lungul carierei sale artistice.

Subcapitolul 2. 1., *Nobilul Riccardo din opera Bal mascat de Giuseppe Verdi*, include o analiză minuțioasă din punct de vedere componistic și interpretativ a partidei lui Riccardo. Pentru a realiza acest rol, M. Muntean a studiat istoria Suediei din timpul domniei regelui Gustav al III-lea, lucrând neobosit asupra măiestriei actricești, asupra articulării textului. El a transmis cu pregnanță și expresivitate o multitudine de sentimente și stări sufletești ale eroului său. Artistul trece liber de la o stare emoțională la alta, accentuând contrastele afective prin tușe viguroase și exacte. Vocea lui a adus un plus de expresie dramatică și de inedit timbral, fiind flexibilă, abundentă. Ea fixează de sine stătător culorile și nuanțele vocale: de la tonurile sumbre, ardente ale situațiilor dramatice acute, la cele mai catifelate, moi, calde în paginile lirice ale operei. Menționează faptul că tenorul interpretează rolul, conturând cu precizie cele mai subtile nuanțe ale diagramei emotive a protagonistului: de la dragoste curată, de la sete continuă de fericire, la un deznodământ fatal.

În subcapitolul 2. 2., *Personajul verist Canio din opera Paiate de Ruggero Leoncavallo*, sunt relevate dificultățile vocale ale partidei lui Canio și modul în care le depășește artistul; sunt reliefate realizările actricești în această operă. Pentru M. Muntean este caracteristică o interpretare pasională ce captivează prin puterea sentimentelor, o tratare grijulie a cuvântului, o subordonare a tehnicii vocale sarcinii de a crea un caracter viu, o *mezza voce* calculată și o explozie vocală neașteptată. Surprinzător de ușor îi cedează tesitura extenuantă, tenorul înfruntând lejer „perfidiiile” acesteia. Maestrul interpretează această partidă deja mulți ani, păstrându-i strălucirea: „pe un arcuș”, cu uniformitate și puritate vocală în toate registrele și cu un *piano* impresionant.

Concluzii la capitolul 2:

Concluzionând asupra celor relatate în acest paragraf al tezei, menționăm:

1. Tradițional, în opusurile romantice și veriste tenorului i se acordă locul întâi, însă nici Riccardo, nici Canio nu au pagini solistice desfășurate, ci sunt încadrați în ansambluri, duete și scene de amploare, numerele solo fiind puține și reduse în dimensiuni. **M. Muntean reușește totuși să își evidențieze eroii**, astfel încât Riccardo este stăpânul adevărat al situației, regele scenei, iar Canio cucerește simpatia publicului în ciuda faptului că devine în final un asasin. Asemenea partide-roluri pot fi interpretate veridic și convingător doar de un artist experimentat, care, cu adevărat, are ce prezenta publicului, ceea ce și urmărim în prestațiile lui M. Muntean.

2. Nuanțele și expresia **timbrului vocal** al lui M. Muntean sunt sintetizate și concentrate într-o manieră interpretativă proprie, în care sunt îmbinate în mod organic gradația fină a fiecăruia dintre elementele vocal-scenice cu echilibrul dintre cantitate și calitate. M. Muntean posedă un timbru „suculent”, „de aur” și o voce cu o însuflețire uimitoare și cu o excelentă capacitate de a nuanța timbrul în una și aceeași partidă, voce pe care o folosește cu ușurință în diferite măsuri de intensitate și expresivitate.

3. Prin metode scenice, M. Muntean dezvăluie amplu **lumea lăuntrică și psihologică** a fiecărui personaj din operele interpretate. Anume eroii romantici și veriști sunt terenul propriu pe care artistul are posibilitatea de a-și da măsura talentului său. În întruchiparea scenică a lui Riccardo vedem un M. Muntean calm, cumpătat, puțin ironic, indulgent părintește. Dragostea lui față de Amelia se manifestă prin emoții devastatoare și pasiuni puternice. Profunzimea gândurilor și raportarea realistă la viață nu au atenuat acuitatea percepției și ardoarea tinereții. Canio, un erou pățimaș, își trăiește drama sub masca unui bufon. Maestrul surprinde și redă toate avatarurile care transformă un soț iubitor într-un asasin cu sânge rece.

4. M. Muntean domină pe scenă în aceste partide nu numai prin cunoașterea detaliată a rolurilor și a întruchipării lor scenice, dar și prin **libertate vocală** absolută, **măiestrie scenică**, lucruri pe care le-a însușit cu mulți ani în urmă și care îi permit să evolueze până în prezent. În interpretarea sa, Riccardo și Canio crează impresia perfecțiunii și corespunderii totale concepției marilor compozitori. Tenorul stăpânește de o manieră exemplară **registrele vocale** în pasajele de cantilenă: toate registrele sună omogen datorită utilizării coordonate a rezonatorilor, cărora interpretul le acordă o atenție deosebită. Puterea și frumusețea vocii sale se datorează, în mare parte și caracterului activ emotiv al artistului, potențialului fiziologic și psihotehnic puternic ce determină producerea impulsurilor sistemului nervos central care acționează asupra aparatului vocal și asupra frecvenței vibrației coardelor vocale.

5. Vocea lui M. Muntean sună larg, bogat, neîntrerupt nu doar în cantilenă, în episoadele de stil muzical-dramatic, dar și în **intonarea melodioasă a recitativelor**, ce se transformă într-

un aliaj excepțional, de o expresivitate sculpturală, dintre muzică, cânt și cuvânt. Datorită acestui fapt, M. Muntean este unic: recitativele din *Bal mascat* sunt interpretate în manieră mai reținută, mai echilibrată, mai nobilă, iar recitativele din *Paiate* sună cu o forță și o pasiune proprie dragostei lui Otello față de Desdemona. El include în limbajul său vocal un procedeu nou, nefolosit de nimeni anterior — recitarea emoțional-activă, logică, pătrunsă de o cantabilitate profundă și de o frumusețe aparte a cuvântului cântat.

În **Capitolul 3**, intitulat *Realizările lui Mihail Muntean în domeniul operei ruse (prin prisma operelor lui P. Ceaikovski)*, este cercetată o altă dimensiune a creației lui M. Muntean. Artistul s-a produs de 46 de ori în rolul poetului Lenski din opera *Evgheni Oneghin* de P. Ceaikovski, inclusiv în fața spectatorilor Teatrului Bolshoi din Moscova, dar și în Ucraina și Bulgaria. Prestațiile din această partidă sunt mereu aclamate de public și înalt apreciate de critici muzicali, fapt ce îl face să se reîntoarcă cu drag la acest rol. Entuziasmul și dragostea pentru viața a eroului său sunt atât de caracteristice naturii tenorului, încât evoluările lui în acest rol reprezintă o adevărată sărbătoare atât pentru publicul meloman, cât și personal pentru maestru. O altă partidă memorabilă, cea a cneazului Iuri din opera *Vrăjitoarea* de P. Ceaikovski, totalizează 15 interpretări, inclusiv în cadrul turneelor organizate în Rusia.

Un alt erou deosebit de complex și semnificativ din palmaresul lui M. Muntean este Gherman din opera *Dama de pică* de P. Ceaikovski — a fost realizat de 12 ori, în cadrul unor turnee în Federația Rusă și Belarus. Artistul s-a pregătit îndelung, tenace și conștiincios pentru abordarea acestui rol. Cavalerul Vodemon din opera *Iolanta* de P. Ceaikovski este interpretat de maestru în 10 spectacole, unele dintre acestea exportate în Ucraina și Belarus. Mai modeste sunt prestațiile în rolul boierului Lîkov din opera *Mireasa Țarului* de N. Rimski-Korsakov, al tânărului țigan din opera *Aleko* de S. Rahmaninov și al contrarevoluționarului Antonov din opera *În furtună* de T. Hrennikov. Pentru ultimile două roluri sunt semnalate doar câte 2 interpretări pe scena lirică din Chișinău.

Ca orice vocalist cu mari ambiții, M. Muntean se adresează personajelor ceaikovskiene, atras de specificul, de particularitățile culturii naționale ruse, de manifestările spiritului enigmatic rus. Este fascinat îndeosebi de geniala operă *Evgheni Oneghin*, al cărei conținut emoțional, de un inegalabil dramatism, a constituit pentru interpreți o adevărată piatră de încercare. Din punctul de vedere al complexității partidelor vocale pentru tenori, la fel de importantă este opțiunea lui M. Muntean pentru o altă operă a lui P. Ceaikovski — *Dama de pică*. Aceste două opere stau la baza următoarelor două paragrafe.

Subcapitolul 3. 1., *Imaginea poetului Lenski din opera Evgheni Oneghin*, se ocupă de personajul respectiv, devenit unul eblematic în galeria personajelor operisticii mondiale. Cu acest rol, M. Muntean a participat la primul său turneu internațional în Bulgaria, unde a cucerit

publicul prin intonații vibrante, pertinente, prin expresivitatea și timbrul cald al vocii sale. Renumita arie a lui Lenski (cu puțin timp înainte de moarte) a devenit o perlă în repertoriul artistului și servește drept exemplu tinerilor vocaliști. În acest paragraf sunt analizate ariile, duetele și ansamblurile operei, din punct de vedere muzicologic și stilistico-interpretativ.

Subcapitolul 3. 2., *Personalitatea contradictorie a lui Gherman din opera Dama de pică*, se apleacă, după cum se anunță în titlu, asupra personajului în cauză și asupra felului în care înțelege M. Muntean să încarneze această controversată, impulsivă și fatală făptură. Compartimentul ia în dezbatere inovațiile dramatice aduse de M. Muntean în acest rol, precum și alte coordonate ale talentului pluridimensional al artistului, toate acestea pornind de la analiza minuțioasă a materialului muzical din partida principală a operei.

Concluzii la capitolul 3:

Analiza partidelor vocale de tenor din două opere ruse (*Evgheni Oneghin* și *Dama de pică*) din punctul de vedere al manifestării vocal-scenice a lui M. Muntean ne oferă posibilitatea de a formula următoarele concluzii:

1. În opera rusă M. Muntean **dă prioritate creației lui P. Ceaikovski**; el pătrunde în esența stilului muzicii acestui compozitor și transmite cu măiestrie profinzimea liricii ceaikovskiene. Deși diferențele depistate în aceste două personaje de operă sunt destul de vizibile, tenorul reușește, totuși, să le îmbogățească existența cu o alură lirică proprie naturii lui.

2. Talentul lui Mihail Muntean reliefează pregnant firile romanticilor Lenski și Gherman, omologate cu **cele mai importante personaje** din opera rusă a sec. XIX. Acești doi eroi se situează la două poluri: Lenski întruchipează sinceritatea sufletului poetic, iar Gherman ilustrează transfigurarea latentă a unui tânăr îndrăgostit într-o persoană care își pierde rațiunea în goana după avere. Personajele diferă și în ceea ce privește capacitatea de a percepe dragostea: Lenski iubește cu naivitate și tot din naivitate moare, iar Gherman iubește pasional și intens, fără a mai da o șansă alesei inimii sale. Eroii au, însă, și lucruri în comun: maximalismul afectiv, nesăbuința cu care se lasă duși de talazurile dragostei. Și Lenski, și Gherman sunt reprezentanți ai elitei sociale (unul este poet, altul — ofițer), ambii sunt în floarea vârstei și au un sfârșit tragic. Particularitățile comune și cele individuale îl obligă pe M. Muntean să găsească soluții dramatice adecvate pentru fiecare personaj și să contureze prezențe scenice memorabile.

3. Pentru **crearea imaginii vocal-artistice** a eroilor romantici M. Muntean utilizează o paletă complexă de culori timbrale, folosită cu randament în redarea diverselor stări psiho-emoționale ale lui Lenski — lirismul entuziasmat al spiritului naiv, gingășia, inocența, impulsivitatea înflăcărată, capriciile aproape copilărești, susceptibilitatea; și ale lui Gherman — dragostea pasională, neliniștea, nervozitatea, misterul, nebunia, sarcasmul, tragismul etc. În zugrăvirea protagoniștilor săi maestrul adaugă mereu tușe noi, le împrumută de fiecare dată ceva

personal și inedit. M. Muntean are capacitatea de a schimba radical timbrul vocal în aceste două partide diferite: astfel, pe Lenski îl înnobilează cu un timbru cald, primăvărat și proaspăt, iar pentru Gherman mobilizează un timbru mai dramatic, mai profund și cu mai multe armonice baritonale. Considerăm că, în interpretarea vocală a partidei lui Lenski, M. Muntean utilizează preponderent tehnica de *portamento*, *tenuto*, *legato*, ceea ce diferă de metoda de emisie vocală în partida lui Gherman, aceasta fiind bazată pe tehnica *spinto*, ce presupune o fonație concentrată prin utilizarea respirației diafragmal-abdominală.

4. În **reproducerea dramatică**, tenorul demonstrează o gamă bogată de posibilități scenice, prin care îl plăsmuiește cu multă grijă pe naivul și liricul poet Lenski și îl făurește pe Gherman, inițial reținut, apoi din ce în ce mai nervos și mai impulsiv, iar în episoadele culminante — chiar frenetic-paroxistic. Aceste trăsături ale caracterelor eroilor săi au fost puse în valoare prin accentuarea specificului aspectului fizic al fiecărui protagonist, prin maniera de interpretare a textului muzical, prin înscrierea în anturajul scenic și acțiunea dramatică, prin jocul inspirat și măiestria actoricească ale cântărețului M. Muntean.

5. Măiestria interpretării acestor partide, nuanțarea vocală deosebit de fină, condiționată de starea psihologică a eroilor săi, **l-a apropiat pe M. Muntean de cei mai mari actori-interpreți europeni**. Evoluările lui sunt atât de complexe încât lasă impresia că „trăiește” pe scenă împreună cu eroul său. Muntean–cântărețul nu poate fi separat de Muntean–actorul. Astfel, se naște o sinteză impresionantă între dramaturgia muzicală și cea scenică. Prestațiile scenice de un nivel atât de înalt în aceste roluri ar fi putut duce la apariția unui stereotip, însă maestrul a știut nu doar să evite acest complementare pericol, ci și să imprime fiecărei interpretări nuanțe și expresii noi, atitudini și gesturi complimentare.

În **Capitolul 4**, intitulat *Prestațiile lui Mihail Muntean în opera națională*, este reflectat aportul artistic al lui M. Muntean la promovarea operei naționale, prin interpretarea exclusivă (în Republica Moldova), a rolurilor titulare din operele *Petru Rareș* de E. Caudella și *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld.

Subcapitolul 4. 1., *Particularitățile rolului Petru Rareș din opera omonimă de Eduard Caudella*, abordează montarea pe scena lirică din Chișinău a operei *Petru Rareș*, un opus semnificativ prin faptul că reînvie, scenic, evenimente istorice importante. Succesul acestei montări a depins în mare măsură de reușita personajului central redat de maestrul scenei lirice Mihail Muntean. În urma cercetării noastre, am reperat particularitățile partidei lui Petru Rareș, printre care identificăm numărul redus de episoade solistice, caracterul protagonistului urmând a fi conturat în evoluțiile celorlalte personaje. Deși, după cum spuneam, rolul este lipsit de ieșiri solistice desfășurate, M. Muntean reușește să scoată în relief, spiritul combativ și fermitatea volitivă, și chiar vocația lirică a eroului său. Personajul capătă consistență și credibilitate grație

unei lecturi atente substrucțiilor psihologice ale rolului și grație mobilizării plenare a arsenalului mijloacelor măiestriei vocale.

Subcapitolul 4. 2., *Eroul revoluționar din opera Serghei Lazo de David Gherșfeld*, dedicat evoluției lui M. Muntean în rolul lui Serghei Lazo. Autoarea face, în prealabil, o analiză muzicologică a opusului în întregime și a părților lui constitutive (arii, duete, ansambluri), apelând la exemplificări muzicale pentru a-și susține raționamentele. Ea constată că tandemul compozitor – libretist nu s-a mulțumit cu o viziune simplistă, limitativă asupra protagonistului, ci l-a conceput ca pe o fire complexă. Astfel, S. Lazo apare nu doar ca un militant revoluționar cu atributele-tip aferente, ci se înfățișează și ca o persoană afabilă comunicativă, iubitoare și grijulie, iar în interpretarea lui M. Muntean, el devine un nobil fin, dar ferm și neînfricat în momentele cruciale ale vieții. În comportamentul lui putem sesiza simplitate și naturalețe, iar eroismul lui nu este unul ostentativ, ci unul de o sublimă forță morală. Artistul a evidențiat în eroul său, înainte de toate, latura lirică a caracterului: atașamentul față de mamă, tandrețea față de Olga și fiica Ada, bunătatea în raport cu confracții săi. După spusele artistului, el s-a ghidat de un principiu scenic imbatabil: „nu-l face pe Lazo — fii tu însuți Lazo”.

Concluzii la capitolul 4:

Cercetarea vizând două opere naționale (*Petru Rareș* și *Serghei Lazo*) prin prisma caracteristicilor partidelor vocale centrale și a realizărilor scenice ale acestora semnate de M. Muntean, ne permite să tragem următoarele concluzii:

1. Eroii celor două opere naționale analizate se revendică de la **personaje istorice reale**. De aceea, M. Muntean, în perioada de pregătire a rolurilor, a cercetat o vastă literatură istorică pentru a pătrunde mai adânc în atmosfera epocilor invocate și în caracterul eroilor vizați. M. Muntean caută să surprindă și să valorifice momentele comune în destinul personajelor: ambele luptă pentru interesele poporului, ambele se implică la modul activ în cursul istoriei, ambele descind din elitele sociale (Petru Rareș este domnitor și urmaș al lui Ștefan cel Mare, iar Serghei Lazo este un nobil cărturar). Totodată, în maniera interpretativă a lui M. Muntean transpar diferențele inerente între termenii de comparație: cei doi sunt reprezentanți ai unor epoci diferite, trăiesc într-un ritm de viață diferit, au aspirații diferite.

2. Imperativul altoirii **expresivității muzicale pe cea dramatică afirmat** de M. Muntean a fortificat tradiția națională în teatrul de operă. De aici vin originalitatea și inovația pe scena de operă, capacitatea de dezvoltare a stării lăuntrice într-o postare frumos stăpânită sau în dinamica mișcărilor scenice. Versiunea artistică a lui P. Rareș și S. Lazo, propusă de M. Muntean, se distinge prin pregnanța culminațiilor, prin evoluția veridică a situațiilor și a caracterelor. În fiecare tablou, artistul a identificat și a evidențiat culminația vocal-de circumstanță, ca mai apoi, să-i găsească locul și rostul în diagrama tensional-afectivă a întregului spectacol. Artistul a

scondat o dinamizare crescândă a acțiunii dinamizare care accelerează — e și firesc! — mișcarea spre deznodământul dramaturgiei muzicale.

3. În transpunerea eroilor P. Rareș și S. Lazo, M. Muntean **dezvoltă și amplifică ideea compozitorului**, transformând-o în viziune și frământare proprie, intonând muzica, „în felul său”, „deconspripând” cu ajutorul paletii timbral-psihologice a vocii fațetele ascunse ale personajului muzical sonorizat. Tușele vocale sigure, forarea în substraturile psihologice ale discursului muzical, cantilena largă și liberă sunt atuurile lui M. Muntean în interpretarea partidelor centrale din operele *Petru Rareș* și *Serghei Lazo*. Cuvântul în rostirea maestrului capătă o înaltă semnificație și devine deosebit de expresiv. Astfel, putem afirma că în arta sa vocală, M. Muntean a sudat cântul și limbajul verbal într-un aliaj durabil, obținând o fuziune organică componentelor muzică-verb.

4. Din punctul de vedere al **limbajului muzical**, operele aflate în vizor sunt polarizate: *Petru Rareș* se vădește rodul unei gândiri componistice mai fruste și, respectiv, vehiculează procedee componistice mai simple, *Serghei Lazo* este un opus mai elaborat la nivel de concept și realizare și, în consecință, mizează pe un limbaj muzical complex. Pentru interpretarea rolului lui Rareș, M. Muntean și-a mobilizat maiestria frazării expresive și simțul stilistic, pe când realizarea partidei lui Lazo i-a solicitat un efort intonativ, dar și de memorie. *Serghei Lazo* se singularizează în repertoriul maestrului grație limbajului vocal specific fiind, de fapt, destul de „incomod” pentru interpretare. Această plăsmuire scenică este una ieșită din cadrul predilecțiilor lirice ale lui M. Muntean (deschise spre operele romantice); ea i-a permis, în schimb, să-și încerce forțele și să-și spună cuvântul în creația lirică contemporană.

5. Operele *Petru Rareș* și *Serghei Lazo* nu au avut o **viață scenică** prea lungă. Dar însuși faptul că au văzut lumina rampei i se datorează în mare parte spiritului activ al lui M. Muntean: partitura operei *Petru Rareș* el a adus-o personal la Chișinău de la Teatrul de Operă din Iași, iar eroul principal din opera *Serghei Lazo* a fost conceput special pentru vocea maestrului.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Prin investigația în cauză, am soluționat o **problemă științifică importantă**, care rezidă în argumentarea teoretică a aportului maestrului Mihail Muntean la evoluția artei vocale de operă, argumentare ce oferă, la rândul său, instrumentarul necesar în aprecierea valorii acestei contribuții și ponderii ei în cultura muzicală națională, toate acestea în vederea utilizării rezultatelor obținute atât în muzicologia autohtonă, cât și în procesul de învățământ artistic din Republica Moldova. Caracteristicile acestei contribuții pot fi rezumate în felul următor:

1. Stabilirea bazei metodico-științifice pe care am întemeiat lucrarea noastră ne-a permis realizarea unei analize argumentate a contribuției lui M. Muntean la dezvoltarea artei

vocale de operă din Republica Moldova. Acest lucru a fost posibil datorită procesării unor materiale deosebit de variate și dispersate, care ne-au oferit informațiile necesare pentru desfășurarea activității științifice. Ele sunt cuprinse în diverse recenzii ziaristice și muzicologice vizând prestațiile tenorului în diferite montări, în materiale ce oferă cunoștințe despre metoda predării cântului utilizată de M. Muntean, dar și în monografii ce descriu istoria montării operelor analizate în teză.

2. Demonstrarea influenței artei interpretative a lui M. Muntean asupra promovării genului de operă în Republica Moldova, prin propagarea mostrelor operistice de valoare naționale și universale în țară și peste hotarele ei. Cert este că maestrul a încântat publicul meloman din întreaga Basarabie, a cucerit spectatorul din țările vecine: România, Ucraina, Rusia, a susținut spectacole pe cele mai prestigioase scene din Italia, Spania, Portugalia, Anglia, Ungaria, Germania, Austria, Elveția, Olanda, Viena, SUA. Până în prezent, s-a produs în mai mult de 800 de spectacole și concerte. Acest palmares este, în sine, un argument, dar și o bază faptică solidă, pe care se sprijină evaluarea contribuției maestrului la crearea imaginii cultural-artistice a Republicii Moldova în întreaga lume.

3. Arta lirică națională a fost impulsionată de măiestria interpretativă a lui M. Muntean. Aici, ne referim la montarea operei *Petru Rareș* de E. Caudella, posibilă grație spiritului activ al tenorului, care a adus în țară partitura operei de la Teatrul Național de Operă din Iași, dar și la faptul că opera *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld a fost compusă special pentru potențialul vocal-scenic al protagonistului tezei. Este inestimabilă contribuția artistului la popularizarea operelor compozitorilor clasici, dar și contemporani. A fost primul interpret al unui șir întreg de partide vocale pe scena de operă din Moldova: tânărul țigan (*Aleko*, S. Rahmaninov), Iuri (*Vrăjitoarea*, P. Ceaikovski), Pollion (*Norma*, V. Bellini), Calaf (*Turandot*, G. Puccini), Alvaro (*Forța destinului*, G. Verdi), Maurizio (*Adriana Lecouvreur*, G. Cilea) etc.

4. Reperarea caracteristicilor tehnicii vocale a lui M. Muntean. Analiza partidelor tenorului din operele vizate permite identificarea dificultăților vocale și prezentarea unor modalități de depășire a lor. Menționăm respirația costodiafragmală și cele trei faze ale respirației, salturile intervalice ce necesită egalarea registrelor, uniformitatea și puritatea vocalelor, rezonanța echilibrată, ajustarea rezonatorilor naturali cu cei „profesionali”, deschiderea și „relaxarea” laringelui, dezvoltarea penetranței vocii etc. Radiografierea modalităților prin care M. Muntean înlătură aceste dificultăți vocale va permite studenților vocaliști să identifice și să folosească tehnicile eficiente pentru surmontarea lor.

5. Cercetarea realizărilor scenice ale lui M. Muntean ne motivează să conturăm portretul artistic al acestei figuri emblematice din cultura națională. Tenorul se adresează unui spectru larg de caractere umane și le tratează în mod original, respectând caracteristicile fiecărui personaj

(fie el domnitor sau actor ambulant, înaintașul sau contemporanul nostru). Personajele lui sunt așa cum ar fi însuși M. Muntean în circumstanțele operei interpretate. Artistul se exprimă prin intermediul eroilor săi, prin muzică, aceasta face ca personalitatea lui artistică să iasă în prim plan și să decidă soarta spectacolului.

6. În rezultatul investigației centrate pe operele italiene, naționale și ruse, suntem în măsură să ne pronunțăm asupra **stilului interpretativ al lui M. Muntean**. Stilul său sintetizează următoarele elemente esențiale: timbrul natural, inconfundabil și munca asiduă care conferă vocii native o paletă întreagă de culori. Mihail Muntean posedă un material sonor extraordinar ca emotivitate, nuanță timbrală, bogăție a componentelor armonice, toate acestea având un impact important asupra rezultantei estetice și acustice la care poate accede această personalitate artistică. Ne vedem obligați să stăruim, odată în plus, asupra timbrului care, de fapt este „cartea de vizită” a interpretului vocal, un generator fiziologic al nuanței și expresiei, o posibilitate nativă de prefigurare artistică, de acces spre lumea ideatic-expresivă a artei muzicale.

7. **Distingem maniera interpretativă proprie a lui M. Muntean**, ce constă în redarea logică și expresivă a frazelor muzicale, cu evidențierea cuvintelor-cheie atât din punct de vedere literar, cât și muzical. Tenorul construiește frazări muzicale și elevate, marcate de un rafinament stilistic aparte și de o dicțiune filigranată. Cântărețul are o dexteritate vocală remarcabilă în recitative, ceea ce îi permite să înregistreze un punctaj maxim la capitolul măiestrie declamatorie în spectacolele de operă.

8. **Punctăm coordonatele măiestriei actricești a lui M. Muntean**. Tenorul și-a demonstrat capacitatea de a crea imagini artistice credibile, proaspete și moderne, de a reconstitui viața reală din diverse perioade istorice, de a se ralia bucuriilor sincere ale oamenilor simpli, dar și celor ale elitei societății, de a exterioriza dragostea neîmpărtășită, gelozia crudă, deziluziile omului, demența și dezintegrarea sa. El nu „joacă” și nu „imită”, ci intră în pielea eroului său, trăiește sentimentele și reacțiile acestuia. Avem aici explicația naturaleței conduitei scenice, autenticității psihologice a intonației și fascinației exercitate de rezultanta artistică — rolul în ansamblu.

9. **Remarcăm atașamentul față de tradițiile naționale** evident în creația artistului. Acesta se manifestă atât în pasiunea pentru cantilenă specifică cântecelor și romanțelor populare, cât și în pătrunderea esențelor spiritualității culturii naționale, în care pe prim plan se situează atenția față de om și empatia proprie poporului nostru M. Muntean. Îmbogățește cu aceste însemne etnice registrul emotiv al eroilor săi, fortificând predispozițiile lor lirice, dramatice sau pasionale. Rolurile create de Mihail Muntean au intrat în istoria Teatrului Național de Operă și Balet ca mari realizări în arta interpretativă și pot servi drept etalon pentru interpreții de operă din întreaga lume.

RECOMANDĂRI

1. A continua cercetarea vizând realizările vocal-scenice ale lui M. Muntean în baza altor roluri reprezentative din palmaresul tenorului.
2. A stabili locul pe care îl ocupă M. Muntean în rândul altor tenori ce au activat și activează în cadrul Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”.
3. A elucida aspectele activității vocal-camerale desfășurate de M. Muntean de-a lungul carierei sale concertistice.
4. A aprofunda studiul activității pedagogice-artistice a lui M. Muntean, al metodelor de predare a cântului, a releva succesele obținute de discipolii săi.
5. A determina raportul dintre cântăreț — dirijor, cântăreț — regizor, cântăreț — concertmaistru în baza activității artistice a lui M. Muntean.
6. A elabora un ghid metodic pentru studenții vocaliști cu reflectarea principiilor și metodelor utilizate în activitatea vocală a lui M. Muntean.
7. A stimula efectuarea de noi cercetări științifice dedicate interpreților de operă din Republica Moldova care au contribuit la dezvoltarea artei lirice autohtone: M. Bieșu, N. Diducenco, T. Alioșina, P. Botezat, L. Erofeeva, V. Dragoș, I. Cvasniuc etc.

LUCRĂRI ȘTIINȚIFICE PUBLICATE LA TEMA TEZEI

2. Articole în diferite reviste științifice:

2.3. În reviste din Registrul Național al revistelor de profil

2.3.1. Nistreanu Elena. *Mihail Muntean în rolul principal din opera „Petru Rareș” de Eduard Caudella*. În: Revista științifică *Arta* - 2011. Seria arte audio-vizuale. Chișinău, 2011, p. 139–142. ISSN 1857-1050. Categoria B.

2.3.2. Nistreanu Elena. *Prezentarea lirică de către David Gherșfeld și Mihail Muntean a eroului revoluționar din opera Serghei Lazo*. În: *Anuarul științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice*, nr.1–2 (9), Chișinău: Notograf Prim, 2009, p. 39–48. ISSN 1857-1581. Categoria C.

2.3.3. Nistreanu Elena. *Începuturile teatrului liric profesionist românesc: opera Petru Rareș de Eduard Caudella*. În: *Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice*, nr. 1–2 (12–13), Chișinău, 2011, p. 69–75. ISSN 1857-1581. Categoria C.

2.3.4. Nistreanu Elena. *Mihail Muntean. Ascensiune și reîntoarcere*. În: Revistă de știință și cultură *Limba Română*, nr. 3–4 (202). Chișinău, 2012, p. 205–208. ISSN 0235-9111. Categoria C.

2.3.5. Nistreanu Elena. *Reflections upon the artistic evolution of Mihail Muntean*. În: *Arta și educația artistică*. Nr. 1 (19). Bălți, 2012, p. 50–54. ISSN 1857-0445. Categoria C.

2.3.6. Nistreanu Elena *Manifestările lirice ale lui Mihail Muntean în opera italiană: opera „Bal mascat” de Giuseppe Verdi*. În: *Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice*, nr. 1 (14). Chișinău, 2012, p. 32–40. ISSN 1857-1581. Categoria C.

2.3.7. Nistreanu Elena. „*La meilleur Canio*” interprete Mihail Muntean (opera *Paillasse de Ruggero Leoncavallo*). In: *Anuar științific: Muzică, Teatru, Arte Plastice*, nr. 1 (18). Chișinău, 2013, p. 27–34. ISSN 1857-1581. Categoria C.

3. Articole în culegeri științifice

3.3. Culegeri naționale

3.3.1. Nistreanu Elena. *Mihail Muntean — profesor*. În: *Mihail Muntean: o viață în lumea muzicii*. Chișinău: Știința, 2013, p. 83–87. ISBN 978-9975-67-907-7. Categoria C.

4. Materiale/teze la forurile științifice

4.1. Conferințe internaționale (peste hotare)

4.1.1. Нистрян Е. Мастера *bel canto* на постсоветском пространстве: тенор Михаил Мунтян. Российская Академия музыки имени Гнесиных, г. Москва, http://2011.gnesinstudy.ru/page/nistreanu_doklad.html. 2011, (vizitat 21.10.2011) 9 pagini.

4.2. Conferințe internaționale în republică

4.2.1. Nistreanu Elena. *Ecourile ziaristice despre activitatea artistică a tenorului Mihail Muntean*. În: *Învățămintul artistic — dimensiuni culturale: Rezumatele lucrărilor: Materialele conferinței științifice internaționale*, 22 aprilie, 2016. Chișinău: Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice (Tipogr. „Notograf Prim”), 2016, p. 21–22. ISBN 978-9975-9617-8-3. Categoria C.

ADNOTARE

Nistreanu Elena. Contribuția tenorului Mihail Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova. Teza pentru obținerea gradului științific de doctor în studiul artelor și culturologie la specialitatea 653.01 — Muzicologie, Chișinău, 2017.

Structura tezei: introducere, patru capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 272 de titluri (în limbile română, engleză, franceză, italiană, spaniolă, germană, rusă și ucraineană), 7 anexe, 150 de pagini text de bază, 48 pagini anexe.

Cuvinte-cheie: Mihail Muntean, tenor, *belcanto*, operă, rol central, *Bal mascat*, *Paiate*, *Evgheni Oneghin*, *Dama de pică*, *Petru Rareș*, *Serghei Lazo*, dificultăți tehnice vocale, Teatrul Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”.

Domeniul de studiu: istoria artei interpretative de operă din a doua jumătate a sec. XX – începutul sec. XXI.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul cercetării constă în evaluarea contribuției lui M. Muntean la dezvoltarea artei vocale de operă în Republica Moldova pe baza analizei partidelor vocale centrale din lucrările lirice ale compozitorilor vest-europeni, ruși și autohtoni, interpretate de tenor, unele din ele fiind interpretate în premieră pe scena TNOB „Maria Bieșu”. **Obiectivele** cercetării rezidă în efectuarea analizei multiaspectuale a partidelor vocale din unele opere în interpretarea lui M. Muntean; relevarea atât a dificultăților vocale și a problemelor tehnice, cât și a modalităților de depășire ale acestora, utilizate de cântăreț; caracterizarea manierei interpretative a lui M. Muntean și determinarea profilului artistic al cântărețului în contextul creației de operă; determinarea influenței activității lui artistice asupra dezvoltării creației de operă în Republica Moldova și peste hotarele ei.

Noutatea științifică și originalitatea. Prezenta teză este prima cercetare complexă în știința muzicală autohtonă, consacrată studierii procesului artistic și a problemelor tehnico-vocale în realizarea rolurilor centrale din diverse opere create de M. Muntean. Sunt introduse în uz științific rezultatele analizei operelor vest-europene (*Paiate* de R. Leoncavallo și *Bal mascat* de G. Verdi), ruse (*Evgheni Oneghin* și *Dama de pică* de P. Ceaikovski) și naționale (*Petru Rareș* de E. Caudella și *Serghei Lazo* de D. Gherșfeld), care sunt examinate prin prisma viziunii interpretative originale a tenorului. În lucrare este utilizată o metodă de cercetare complexă ce presupune îmbinarea aspectelor muzicologic și interpretativ.

Problema științifică importantă soluționată rezidă în argumentarea teoretică a aportului cântărețului Mihail Muntean la evoluția artei vocale de operă, argumentare ce oferă, la rândul său, instrumentarul necesar în aprecierea valorii acestei contribuții și ponderii ei în cultura muzicală națională, toate acestea în vederea utilizării rezultatelor obținute atât în muzicologia autohtonă, cât și în procesul de învățământ artistic din Republica Moldova.

Semnificația teoretică. Studiarea activității artistice a lui M. Muntean constituie un aport considerabil la aprofundarea cunoștințelor în domeniul artei vocale din Republica Moldova și în evoluția activității TNOB „Maria Bieșu”. Lucrarea de față completează informațiile despre personalitatea artistică a lui M. Muntean prin elucidarea stilului său interpretativ, a particularităților tehnicii cântului, a recomandărilor metodice în depășirea problemelor vocale. Concluziile teoretice pot servi drept bază pentru cercetări științifice ulterioare în domeniul artei cântului și istoriei operei naționale și universale.

Valoarea aplicativă a lucrării. Rezultatele cercetării pot fi aplicate în cursurile universitare de *Canto*, *Măiestrie de operă*, *Istoria artei vocale*, *Practica artistică*, *Istoria muzicii universale*, *Istoria muzicii naționale* din instituțiile de învățământ de profil. Recomandările formulate pot fi utile atât studenților și pedagogilor de canto, cât și viitorilor cercetători.

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele investigației au fost aprobate în cadrul mai multor conferințe științifice internaționale din Republica Moldova și Rusia, fiind reflectate în 10 publicații științifice ale autoarei.

АННОТАЦИЯ

Нистрянэ Елена. Вклад тенора Михаила Мунтяна в развитие оперного вокального искусства в Республике Молдова. Диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии по специальности 653.01 — Музыкаведение, Кишинев, 2017.

Структура диссертации: введение, четыре главы, основные выводы и рекомендации, библиография из 272 наименований (на румынском, английском, французском, итальянском, испанском, немецком, русском и украинском языках), 7 приложений; 150 страниц основного текста, 48 страниц приложений.

Ключевые слова: Михаил Мунтян, тенор, бельканто, опера, главная роль, *Бал маскаррад, Паяцы, Евгений Онегин, Пиковая дама, Петру Рареш, Сергей Лазо*, вокальные технические трудности, Национальный театр оперы и балета им. Марии Биешу.

Область исследования: история оперного исполнительского искусства второй половины XX – начала XXI вв.

Цель и задачи работы. Цель исследования — оценка вклада М. Мунтяна в развитие вокального оперного искусства в Республике Молдова на основе анализа ведущих теноровых партий из опер западноевропейских, русских и отечественных композиторов в исполнении певца, некоторые из которых исполнены им впервые на сцене НТОБ им. М. Биешу. **Задачи исследования** — комплексный анализ вокальных партий из некоторых опер в исполнении М. Мунтяна; выявление в них как певческих трудностей и технических проблем, так и предлагаемых способов их решения; характеристика исполнительской манеры и творческого облика певца в контексте оперного искусства; определение влияния его артистической деятельности на развитие оперы в Республике Молдова и за ее пределами.

Научная новизна и оригинальность. Данная работа — первое в отечественной науке комплексное исследование, посвященное изучению творческого и вокально-технологического процесса в работе над центральными ролями из опер, исполненных М. Мунтяном. В научный обиход вводятся результаты анализов западноевропейских (*Паяцы* Р. Леонкавалло и *Бал маскаррад* Дж. Верди), русских (*Евгений Онегин* и *Пиковая дама* П. Чайковского) и национальных (*Петру Рареш* Э. Кауделлы и *Сергей Лазо* Д. Гершфельда) опер с позиции оригинальной исполнительской трактовки певца. В диссертации использован метод целостного анализа, включающий музыкаловедческий и исполнительский аспекты.

Важная научная проблема, разрешенная, заключается в научной аргументации вклада М. Мунтяна в развитие вокального оперного искусства, что дает теоретическое обоснование для художественной оценки его творческих достижений и определения их роли в отечественной музыкальной культуре, и позволяет применять полученные результаты в отечественном музыкаловедении, и в музыкальном образовании Республики Молдова

Теоретическое значение. Исследование творческой деятельности М. Мунтяна вносит значительный вклад в осмысление процесса развития вокального исполнительства в Республике Молдова и путей эволюции НТОБ им. М. Биешу. Работа дополняет материалы о художественном облике певца: о его исполнительском стиле, особенностях техники пения, методических принципах, используемых в преодолении вокальных трудностей. Теоретические выводы могут служить базой для дальнейших научных изысканий в области вокального искусства и истории мировой и национальной оперы.

Практическая значимость работы. Результаты работы могут использоваться в курсах *Пение, Оперное мастерство, История вокального искусства, Исполнительская практика, История зарубежной музыки, История национальной музыки* в музыкальных учебных заведениях. Рекомендации окажутся полезными студентам, педагогам и исследователям.

Внедрение научных результатов. Результаты работы были апробированы на международных научных конференциях в Молдове и России и отражены в 10 научных публикациях.

ANNOTATION

Nistoreanu Elena. The contribution of tenor Mihail Muntean's to the development vocal art of Opera in the Republic of Moldova. Thesis for doctor's degree in the study of arts and culture science, speciality 653.01 — Musicology, Chişinău, 2017.

Structure of the thesis: introduction, four chapters, general conclusions and recommendations, bibliography consisting of 272 titles (in the Romanian, English, French, Italian, Spanish, German, Russian and Ukrainian languages), 7 appendices, 150 pages of the basic text, 48 appendix pages.

Keywords: Mihail Muntean, tenor, *belcanto*, opera, leading part, *Masquerade Ball*, *Piazzo*, *Eugene Onegin*, *The Queen of Spades*, *Petru Rareş*, *Serghei Lazo*, vocal technical difficulties, the *Maria Bieşu* Opera and Ballet Theatre.

Area of research: the history of the opera interpretative art from the second half of the 20th and the beginning of the 21st centuries.

Purpose and objectives of the thesis: The purpose of the research consists is to present the appreciation of M. Muntean's contribution to the development of vocal art of opera in the Republic of Moldova on the basis of the analysis of the leading tenor parts from lyrical works by West-European, Russian and native composers, performed by the singer, some of the these parts being realized by him on the stage of the *Maria Bieşu* NOBT for the first time. The objectives of the research consist in presenting a complex analysis of the vocal parts from operas performed by M. Muntean; revealing both the vocal difficulties and technical problems present in them as well as presenting his methods of solving them; characterizing his interpretative manner and the singer's creative portrait in the context of opera art; determining the influence of his artistic activity on the development of opera art in the Republic of Moldova, and beyond its borders.

Scientific novelty and originality. The present thesis is the first complex research in native musical science devoted to the study of both the artistic process and the technical-vocal problems while working on the leading parts performed by M. Muntean in different operas. The results of the analysis of the West-European operas (*Piazzo* by R. Leoncavallo and *Masquerade Ball* by G. Verdi) the Russian operas (*Eugene Onegin* and *The Queen of Spades* by P. Tchaikovsky) and the national operas (*Petru Rareş* by E. Caudella and *Serghei Lazo* by D. Gherşfeld) have been introduced in scientific use. These operas are examined in the light of the tenor's original interpretative treatment. An original method of research that combines musicological and interpretative aspects has been used in the present investigation.

The scientific problem solved in the thesis consists in the theoretical argumentation of M. Muntean's contribution to the development vocal art of Opera, fact that proposes the necessary instrument for appreciating the value and share of this contribution to national musical culture, for using the obtained results both in native musicology as well as in the process of artistic education in the Republic of Moldova.

Theoretical value. The study M. Muntean's artistic activity constitutes a considerable contribution to the comprehension of the development of vocal art in the Republic of Moldova, and the evolution of the *Maria Bieşu* National Opera and Balet Theatre. The present work completes the information about the famous tenor's artistic image: about his interpretative style, the technical peculiarities of singing and the recommendations for overcoming the vocal difficulties. The theoretical conclusions can serve as basis for further scientific research in the field of vocal art.

Practical significance of the work. The results of the research can be used in the university courses *Singing*, *Opera Mastery*, *History of Vocal Art*, *Interpretative Practice*, *History of Universal Music*, *History of National Music* taught in specialized institutions. The formulated recommendations can be useful both to the students, teachers of singing and future researchers.

Application of scientific results. The results of the work were approved at international scientific conferences held in the Republic of Moldova and Russia being reflected in the author's 10 scientific publications.

NISTREANU ELENA

**CONTRIBUȚIA TENORULUI MIHAIL MUNTEAN
LA DEZVOLTAREA ARTEI VOCALE DE OPERĂ ÎN
REPUBLICA MOLDOVA**

SPECIALITATEA 653.01 — MUZICOLOGIE

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

Aprobat spre tipar:
Hârtie ofset. Tipar ofset
Coli de tipar:

Formatul hârtiei 60x84¹/₁₆
Tirajul 50 ex.
Comanda nr.

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității de Stat din Moldova
Chișinău, str. A. Mateevici, 60, MD-2017